

Timo Montonen (toim.)

Salaisuuksia, valheita ja pimeyttä 2., laajennettu laitos

Salaisuuksia, valheita ja pimeyttä

Salaisuuksia, valheita ja pimeyttä

Toimittanut Timo Montonen

Kriittisen korkeakoulun
luovan kirjoittamisen verkkokurssien
opiskelijoiden antologian
2., laajennettu laitos

© 2023 Timo Montonen (toim.), Aino Hatka, Alexandra Hacklin, Annastiina Björn, Anne Dahl, Anne Syrjä, Annina Valkama, Annukka Jyrkkänen, Antu Sorainen, Eija Parkkinen, Elina Airikkala, Elina Voutilainen, Hanna Hoppo, Hanna Vilkkä, Hanne Rannanjärvi, Hannele Kankainen, Heidi Pesola, Irmeli Heliö, Jenny Hassinen, Maija Metsä, Maija Rissanen, Mari Toivanen, Maria Rantsi, Maritta Kinnunen-Amoroso, Marjo Vilkki, Miikka Vuori, Pasi Eerikäinen, Piki Kettinen, Petra Bühler, Rasmus Rajasalo, Riikka Vinhava, Rita Järventie-Thesleff, Rose Sirviö, Saara Laiho, Sanni Isometsä, Satu Hautamäki, Seppo Saari, Silja Kärpänniemi, Soila Ojanen, Sonja Fräki, Susanna Arminen, Susanna Laitinen, Taina Ojapalo, Tanna Elo, Tiina Sormunen, Timo Kojonen, Tuula Lämsä, Varpu Helpinen

2., laajennettu laitos

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-80-0882-8

Sisällysluettelo

Toimittajan esipuhe	7
Esipuhe 2. laitokseen.....	8
I "ASUNTO OLI KUIN MINÄKIN"	9
Rasmus Rajasalo Ovi.....	11
Irmeli Heliö The Cat	15
Sanni Isometsä Uusia kulmia	18
Sonja Fräki Tuiki tavallista	23
Hanne Rannanjärvi Odotus.....	27
II "KERROIN TÄMÄN ONNELLISENA"	31
Petra Bühler Punainen vaasi.....	33
Aino Hatka Wasalandiaan!	38
Antu Sorainen Queerimpi suku ja sota Hesperianpuistossa.....	41
III "SÄ KERROTKIN MULLE KAIKEN"	46
Saara Laiho Kansliassa	48
Elina Voutilainen Uusia elämiä	52
IV "HUKASSA ITSENI KANSSA"	56
Alexandra Hacklin Hukassa.....	58
Satu Hautamäki Sormus	63
V "PARASTA OLISI TUNNUSTAA"	68
Mari Toivanen Keksivalhe	70
Jenny Hassinen Viimeinen kerta.....	77
Rasmus Rajasalo Mitä vain kirjan vuoksi	84
Sonja Fräki Vaarallista kaasua	91
VI "OLIKO NIITÄ ENEMMÄNKIN?"	98
Tanna Elo Niilo	100
Anne Dahl Veli.....	105
Pasi Eerikäinen Eikö yksi riittänyt	114
Hanna Vilkkä Nahkalaukku	118
Heidi Pesola Kohti Harmageddonia	125
VII "KOLMANTENA PÄIVÄNÄ OTIMME HÄNET ALAS"	129
Maria Rantsi Vietti	131
Maija Rissanen Liitto	135
Mari Toivanen Liika yrittys tappaa.....	141

Silja Kärpänniemi Huijari.....	148
Rose Sirviö Josen kuolema	156
VIII "JA TÄMÄ ON PIMEYS"	161
Eija Parkkinen Metallinkylmä pelko	163
Rita Järventie-Thesleff Epämukavuusalue	166
Seppo Saari Alue	169
Susanna Arminen Piano	174
Maija Metsä Aavikon pimeys	181
Susanna Lahtinen Onko joku kanssani?	185
Sanni Isometsä En näe sinua enää	191
Tuula Länsisalmi Varaston vangit	195
Piki Kettinen Matkamuisto Indonesiasta	205
Annastiina Björn U+1F648.....	209
Annukka Jyrkkänen Narttu	215
Satu Hautamäki Joutsenet	223
Varpu Helpinen Ääni	226
Irmeli Heliö Pako	230
Miikka Vuori Suon haju	234
IX "MINÄ VIHAAN SINUN SELKÄÄSI"	240
Marjo Vilkki Pakolainen	242
Elina Airikkala Paskiainen	248
Hanna Happo Reikiä hamstereissa	253
Soila Ojanen Vauhtia hanuriin!	256
Tiina Sormunen Olisi edes hetken hiljaa	259
Taina Ojapalo Kirjapiiri	264
Annina Valkama Peili	269
X "EN MINÄ VALINNUT OLLA TÄLLAINEN"	273
Anne Syrjä Juhlapuhuja.....	275
Riikka Vinhava Tämänsä	279
Hannele Kankainen Sala.....	283
Maritta Kinnunen-Amoroso Valinta	286
Alexandra Hacklin Suosion huipulla	294
Timo Kojonen Talonmies Atte Kurttusen valinta	301
Aino Hatka Lento	311
Varpu Helpinen Vaalit	313

Toimittajan esipuhe

Salaisuuksia, valheita ja pimeyttä -antologia sisältää katsauksen kertomuksiin, joita on kirjoitettu Kriittisen korkeakoulun luovan kirjoittamisen verkkokursseilla kahden viime vuoden aikana kirjailija, dramaturgi *Riikka Takalan*, kirjailija *Markku Karpion* ja allekirjoittaneen, antologian toimittaneen, kirjailija, FM *Timo Montosen* ohjauksessa.

Kutsu osallistua antologiaan lähti yli sadalle kuudellekymmennelle opiskelijalle, jotka olivat seitsemällä kurssitoteutuksella kirjoittaneet noin yhdeksän sataa kertomusta. Opiskelijat ottivat innostuneesti vastaan ideani yhteisestä antologiasta. Lopulta runsas neljännes kutsutuista eli neljäkymmentäkuusi opiskelijaa päätti näyttää taitojaan ja hankkia julkaisukokemusta kirjallisuuden kentällä. Antologiassa on viisikymmentäkolme kertomusta.

Antologian tarkoitus on paitsi esitellä opiskelijoiden kertomuksia myös olla – eräältä opiskelijalta tulleen ehdotuksen mukaisesti – eräänlainen kirjoittamisen opas luovasta kirjoittamisesta kiinnostuneille. Kunkin kertomuksen jälkeen kirjoittaja kertoo, miten hän oli kirjoitukseensa päätenyt, mitä oli kirjoittessaan ajatellut, minkälainen kirjoitusprosessi oli tai mitä ajattelee kirjoituksesta nyt, kun sen tekemisestä on aikaa. Näistä kommentikirjoituksista aukeaa fiktion maailman oheen todellisen kirjoittajan maailma virikkeineen ja vaikutelmineen, suunnitelmien ja aikeineen, heittäytymisineen luovaan prosessiin ja antautumisineen kirjoittamisen vietäväksi.

Antologian kertomukset on jaettu kymmeneen osastoon, jotka vastaavat luovan kirjoittamisen johdantokurssin ja jatkokurssin sisällöllisiä teemoja. Tehtävänannot esitellään osastoit-

tain. Lukija pääsee näkemään, kuinka samoista alkuohjeista syntyy kirjoittajien yksilöllisen luomisprosessin myötä mitä erilaisimpia tarinamaailmoja – kukin kirjoittaja lisää tekstiinsä oman sisältönsä, persoonallisen kosketuksensa, tyyliinsä. Tehtävänäntojen avulla lukijalle avautuu myös mahdollisuus kirjoittaa omia kertomuksia annetuista aiheista.

Monille antologian kirjoittajille oman tekstin – varsinkin kaunokirjallisen tekstin – julkaiseminen kirjassa on uusi kokemus, joten he odottavat jännittynein mielin lukijoiden reaktioita ja lukijapalautteita.

Kiitokset Kriittiselle korkeakoululle yhteistyöstä, joka teki mahdolliseksi antologian aineiston keräämisen.

Vantaan Leinelässä 16.5.2023

Timo Montonen

Esipuhe 2. laitokseen

Antologiaan on lisätty kolme kertomusta valheesta. Aihe jäi ensimmäisessä laitoksessa harmittavan vähälle käsittelylle, vaikka se on yksi kirjan nimeen nostetuista teemoista. Nyt kirjoittajia on neljäkymmentä seitsemän ja kertomuksia viisikymmentäkuusi. Painovirheet on korjattu.

Vantaan Leinelässä 18.7.2023

Timo Montonen

I "ASUNTO OLI KUIN MINÄKIN"

Huoneen kuvaus

Kirjoita asuinhuoneen kuvaus. Kiinnitä huomiota sekä yleisilmeeseen että yksityiskohtiin. Käytä kaikkia aisteja. Mitä kuvaus paljastaa huoneen asukkaasta? Mitä kuvaus paljastaa huoneen kuvaajasta? Tutustu kielikuviin ja käytä niitä!

Rasmus Rajasalo

Ovi

Vain harva osasi olla herättämättä oven huomion. Avasi sen hitaasti sentti kerrallaan tai koittaen heilauttaa se rohkeasti auki nopealla ja määrätietoisella työnnöllä, ovi tiesi päästää juuri tilanteeseen sopivan narinan, eikä siltä puuttunut huumorintajua. Mitä nautintoa se saikaan siitä, miten se antoi avaajansa ensin ymmärtää, että oven saisi hivutettua auki äänettömästi, vain päästääkseen yllättäen pitkän ja korkean narahduksen, kuin huomionhakuisen kissan naukaisun. Muita aina yhtä hykerryttäviä vaihtoehtoja olivat noita-akan naurua muistuttava katkonainen käkätys sekä kömpelöä avaajaa toruva matala, kovaääninen ynähdys. Kuitenkin toisinaan ovi antoi avata itsensä täysin äänettä, mutta ei vain reiluuttaan, sillä nyt kynnyksen yli selviytyneen oli päätettävä seuraava askeleensa.

"Katsos olen auki, mutta miten on, saatkohan vielä kiinnikin?" ovi haastoi takki auki.

Ei ollut mitenkään tavatonta, että niillä, joilla oli tarve pysytellä huoneessa mahdollisimman hiljaa, ei ollut tarvetta pysytellä huoneessa pitkään. Olihan tietysti niitäkin vieraita, jotka jättivät herkkäunisen lapsensa tai matkasta uupuneen puolisonsa huoneeseen nukkumaan pistäytyäkseen alakerran ravintolassa myöhäisellä lasillisella, ja kun he muutamaa lasillista myöhemmin palasivat takaisin yläkertaan, he pysähtyivät huoneen eteen ruokoihin mielessään, että onnistuisivat pitämään paluun huoneeseen mahdollisimman hiljaisena.

Ja oli niitä yöllisiä hiiviskelijöitä, kuten eräs kelvoton aulavirkailija, joka vuosia ja vuosia sitten työnsi avainta lukkoon aamu-

yön hämärässä, kun alakerran ravintola oli viimein suljettu ja loputkin vieraat olivat kaikonneet käytäviltä sänkyihinsä. Avain rahisi vanhassa lukossa, mutta tunkeutujan käsi ei vapissut. Hän tunsu huoneet ja niiden oikut. Lukko aukesi, kahva kääntyi ja ovi maltoi mielensä, kun käsi työnsi sen raolleen ja uudelleen kiinni. Pääkadulta heijastui oranssia valoa kiinni vedettyjen verhojen välistä pimeään huoneeseen, mutta aulavirkailija olisi osannut liikkua siellä vaikka silmät sidottuina. Kengät hän jätti kapeaan eteiseen ja käveli hiljaa kylpyhuoneen ohi makuuhuoneeseen kohti sängyn ja seinän välissä olevaa yöpöytää, jonka vetolaatissa monet aiemmat vieraat olivat säilyttäneet niitä arvotavaroitaan, joita eivät tohtineet jättää toimiston kassakaappiin. Laatikko aukesi hiljaa suhisten, mutta siellä ei ollut edes mustakanista kirjaa. Myös peiton alta työntyvä kaula oli paljas. Silmiään siristäen varas suuntasi katseensa takanaan seisovaan pöytään, jonka ohi hän oli juuri hiipinyt. Vieras ei ollutkaan turhan varovasta sorttia. Vastaanottotiskillä kaula-aukossa välkkynyt koru oli nakattu huolimattomasti huoneen isolle pöydälle sänkyä vastapäätä. Ilman käsivarren mitan päässä nukkuvaa vierasta varas olisi kironnut ääneen omaa huolimattomuuttaan. Oli epätodennäköistä, että vieras heräisi, mutta oli aina parempi välttyä ylimääräisiltä riskeiltä kuten tarpeettomilta askelilta tai sellaiselta lähes vastustamattomalta houkutukselta ottaa peiton reunasta kiinni ja katsoa loputkin siitä, mitä kaula-aukko ei ollut päivällä paljastanut. Koru kiemurteli puhelimen ja teekupin (teekupin, jota ei ollut täytetty pelkällä teellä ennen kuin se oli toimitettu huoneeseen ja juotu tyhjäksi) välissä kuin eksynyt käärmeenpoikanen. Huoneen taulut olivat perinteisiä maisemamaalauksia, joten aulavirkailija vältti tuona yönä tuomitsevat katseet vaihtaessaan korun halpaan jäljennökseen. Ovi odotti hiljaa pimeässä eteisessä.

Aina ei ollut hiljaista. Kymmeniä vuosia aiemmin, täysin toisella aikakaudella samassa huoneessa, jonka seiniä koristivat myöhempiin aikoihin täysin kelpaamattomat tapetit, mutta yksi tauluista oli silloinkin ollut maisemamaalaus, ja jonka ominaisuuksussa oli enemmän hikeä ja tupakkaa kuin puhtaita lakanoina ja kallista hajuvettä, yöpyi varsin korkea-arvoinen vieras, joka oli tullut ajattelelomuuttaan sekaantuneeksi osaksi poliittisen salaliiton koukeroita ja joka heräsi yöllä oven varoittavaan narinaa ja ehti nähdä vilauksen varjosta ennen kuin ovi taas suljettiin. Aikakaudella, jolloin oli vielä tavanomaisempaa kantaa mukanaan asetta, jollainen myös salaliittoon sekaantuneella herralla oli ladattuna yöpöydällä, nykyään ehkä vaatimaton sellainen, mutta jolla saa aikaan peruuttamatonta vahinkoa ja josta lähtee kova ääni erityisesti keskellä yötä. Oven rooli yöllisessä välikohtauksessa ei ollut missään mielessä vähäinen ja ehkä aseensa laukaissut herra näki ennen pakoaan, kuinka yön varjot väänsivät oven näkymättömät kasvot ilkkuriseen virneeseen. Joka tapauksessa lopputulos oli se, että nyt loputkin huoneen tauluista vaihdettiin maisemamaalauksiin ja vielä vuosien jälkeen oli huoneen pintoihin sänkyä vastapäätä jäänyt tummia läikkiä, joita aika tai maali ei saanut peitettyä. Ne näki, jos tiesi mihin katsoa, ja edes aulavirkailija, joka tiesi huoneet paremmin kuin kukaan muu, ei sitä tiennyt.

Huoneen nykyisistä vieraista, niin tervetulleista kuin kutsu-mattomista, saattaisi joku huomata eteisen käytävällä toiset hie-man tummemmat tahrat. Ovi ei ollut suinkaan ainoa huoneen pitkäaikaisista suojelijoista, ja vaikka aulavirkailija osasi avata sen juuri oikein ja väistellä taitavasti niitä kohtia lattiassa, jotka narisivat kuin viimeistä henkäystä vinkuen, hän oli täysin avuton sitä maisemamaalausta vastaan, jonka naula oli kannatellut sitä aivan liian kauan. Seinä petti naulan, naula taulun ja

taulu putosi seinältä. Rytäkkä, joka siitä lähti, veti vertoja korkea-arvoisen herran pistoolille ja meluun herännyt uninen vieras näki huoneesta kompuroiden pakenevan varjon, joka sai lasin-paloista syvät viillot jalkapohjiinsa. Kengät jäivät eteiseen ja ovi-kin jäi tyytyväisenä auki.

Kirjoituksen takana

Pyörittelin viikonlopun aikana muutamia ideoita huoneesta pitäen mielessä harjoituksen muistiinpanot ja ohjeet. En olisi tullut edes ajatelleeksi personifikaatiota, jos se ei olisi ollut osa tehtävää. Aloitin tarinan narisevasta ovesta ja huoneessa nukkuvasta henkilöstä. Pikkuhiljaa huoneesta tulikin hotellihuone ja kohtaukseen syntyi erilaisten konnien kautta jännitystä. Mielestäni oli hauska ajatus, että huoneella olisi ikään kuin omat suojelijansa ja tekstissä leikitellään tällä ajatuksella. Kirjoitusprosessia on vaikea selittää, tarina kertoi lopulta itse itsensä. (Kauhea klisee, mutta siltä se tuntuu.) Aluksi sitä pyörittelee ja mehustelee erilaisia tilanteita, hahmoja ja kohtauksia kunnes palaset lokahtavat kohdilleen tai ainakin saa kiinni "hyvästä ajatuksesta", jota haluaa jatkaa ja hioa tekstimuodossa. Tekstiä ei voi pakottaa. Joskus tuntuu hyvältä kirjoittaa, mitä ikinä kirjoittaakaan ja parannella tekstiä myöhemmin. Joskus kirjoittaminen on hitaampaa, jos ajatusta on vaikea saada kirjoitettua juuri oikein eikä sinne päin.

Rasmus Rajasalo, helsinkiläinen kirjoittaja, jolla on liikaa ajatuksia ja liian vähän aikaa

Irmeli Heliö

The Cat

Huone on pimeä kuin ryssän helvetti. Ei siinä sinänsä mitään, mutta ajatus karkaa mielen syviin syövereihin. Valon pilkahduksen tuo seinälle piirtynyt kuun kajo, kauris värähtelevä viiva kuin tanssijan kultalameisen hameen heilahdus.

Silmä tottuu pimeään ja nyt näen huoneessa olevan ryijyn, pehmeä kuin kissankäpälä. Ryijyn värikkäät langat hypppelevät valon kajossa niin kuin veden pintaan hellästi tipahtavat sadepisarat.

Uteliaisuus nostaa päänsä ja alun mielen mustuus kaikkoo. Huoneessa tuntuu jännittävä tuoksu. Sitä on vaikea arvioida, se on kuin huoneessa äsken viivähtänyt kukkaistukuinen hajuvesi. Täällä on joku juuri ollut.

Löydän huoneesta lampun ja käsikopelolla onnistun löytämään katkaisimen tuntuisen palluran, jota painelemalla luulen saavani valon syttymään. Vaikka painan sitä niin kuin fysioterapeutti kipeintä lihaskrampia, ei tapahdu mitään. Hapuilen seinän pintaa ja yritän tavoittaa pinnasta uudestaan kohouman, jonka kuvittelisin olevan pistorasian, jonne tunkisin johdon päässä keikkuvan kaksihampaisen sähköä tuottavan valon lähteen. Seinän pinta tuntuu karhealta ikään kuin juuttimatto olisi levitetty seinälle.

No jopa löytyi, sitä ennen ehdin kuitenkin jo lyödä pääni. Päässä alkoi soida kuin bassobeat ja ihmekös tuo, pamautin ot-saluuni näköjään sähköpianon katkaisijaan. Miten ihmeessä se voi lojua lattialla kuin unohtunut tossu. Iloinen diskon jumputus rytmittää huoneen omituista atmosfääriä ja alan jo pitää huoneen

asukkaasta. Annan rytmin kulkeutua sisuksiini ja viedä tutkimusmatkaani syvemmälle huoneeseen niin kuin kulkisin Liisana Ihmemaassa.

Valo häikäisee pitkään pimeässä tihrustaneita silmiäni. Huoneesta on lähdetty niin kuin aika olisi loppunut kesken. Vaatteet ja tavarat ovat hakeneet sattumanvaraisesti paikkansa huoneen ikään kuin kakofonisessa sinfoniassa.

Täällä on tapahtunut jotain kummallista. Kissa, jota olin tulossa hoitamaan loistaa poissaolollaan. Jos täältä on lähdetty kiireellä, miksi the Cat on jätetty tänne? Konttaan lattialla ja yritän saada jonkinlaisen merkin kissan olemassaolosta. Tanakka sohva peittää pulleudellaan puolet huoneesta. Sen jalat ovat lyhyen lännät ja paksut niin kuin norsulla, enkä jaksa edes nostaa sitä niin, että näkisin onko the Cat sen alla.

Konttausasento alkaa jo tuntua ikävältä ja kaiken lisäksi villa-koirat kipaisevat yksi kerrallaan nenääni ja alan aivastella. Kymmenennen aivastuksen jälkeen päätän lopettaa kissan etsimisen.

Rauhoitun katselemaan seinällä olevaa ryijyä. Sen värit hehkuvat revontulta ja juhannusnuotion sävyjä. Kummallista, kahden eri vuoden ajan loimut. Loimotuksia miettiessäni silmät alkavat painua kiinni. Huoneessa on unen sininen seinä ja otan vastaan unihiekat.

Kurinaa ja hyrinää kuuluu unen läpi. Kissan kylmä ja märkä nenänpää puskee kasvojani. Siinäähän sinä rontti oletkin. Huoneen haltija, piilopaikkojen valtiatar. Istumme lattialla sohvaa edessä, the Cat puskee ja maukuu, varmaankin nälissään. Ruokin sen kaupasta tuomillani kissanruuilla.

Tarkemmin tutkittuani ja katseltuani huonetta se alkaa näyttämään suorastaan viehättävältä.

Salaisuuksia, valheita ja pimeyttä -antologian 2., laajennettu laitos esittelee uutta proosaa, joka on syntynyt Kriittisen korkeakoulun luovan kirjoittamisen verkkokursseilla vuosina 2021-2023 kirjailija, FM Timo Montosen, kirjailija, dramaturgi Riikka Takalan ja kirjailija Markku Karpion ohjauksessa.

Mukana on 47 kirjoittajaa 56 kertomuksella, joiden teemat vaihtelevat salaisuuksista valheeseen, virheestä valittuun, pimeydestä kärjistyksen. Mukana on merkityksellisiä huoneen kuvauksia, monologeja onnesta ja arjen nytkäyttäviä dialogeja.

Antologia toimii myös luovan kirjoittamisen opaskirjana, sillä se esittelee kirjoitusten tehtävänannot, joten lukija voi halutessaan kirjoittaa omia kertomuksiaan antologian aiheista. Kirjoittajat kommentoivat oman tekstinsä taustoja ja syntyä, mikä tuo kirjaan tietopuolisen ulottuvuuden luovan kirjoittamisen prosesseista.

BoD

9 789528 008828